

لغمان پيژندنه

لنډه ليکنه : رفيع الله (خواکمن)

Ketabton.com

www.Rafi789@gmail.com

8/19/2016

PH:0787450421

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سريزه

د لوی او مهربان خدای څخه ډیر شکر کذار یم چی ماته
بي ددی توفیق را کړ ترڅو دا لنډه لیکنه ولیکم او له
تاسو سره یی شریکه کړم ترڅو تاسو
محترم وکولای شئ چی د لغمان ولایت په
اړه لازم معلومات ترلاسه کړی که څه هم
دانســان ځینی غلطی کیری آماد ډیر
کوښښ ځینی وروسته بیا هم له تاسو محترمو
څخه هیله کوم که په کوم ځای کی
دغلطی سره مخ شوئ په مهربانی سره
غلطی اصلاح او دلاسمون لپاره له موږ
سره اړیکه ونیسئ.

دلغمان ولايت په اړه مفصل معلومات

لغمان ولايت د افغانستان يو له شرقی ولاياتو څخه ده چی په کال ۱۳۴۳ هـ ش کی تاسیس شوو چی مرکز یی مهترلام او نوموړی ولايت ۳،۸۴۳ کیلو مترمربع مساحت لری اونفوس یی په ۲۰۰۹ م کال کی ۴۳۵ زره تخمین شوی او ارتفاع یی دبحر له سطحی څخه ۷۷۲ متره ده.

لغمان ولايت چی د هندوکش غرونو په څنډ دکابل سیند په څنګ کی موقیعت لری چی د علینګار او علیشنگ سیندونو دی ولايت ته لار ښکلا وربښلی ده

تصویر: از دریای الینګار

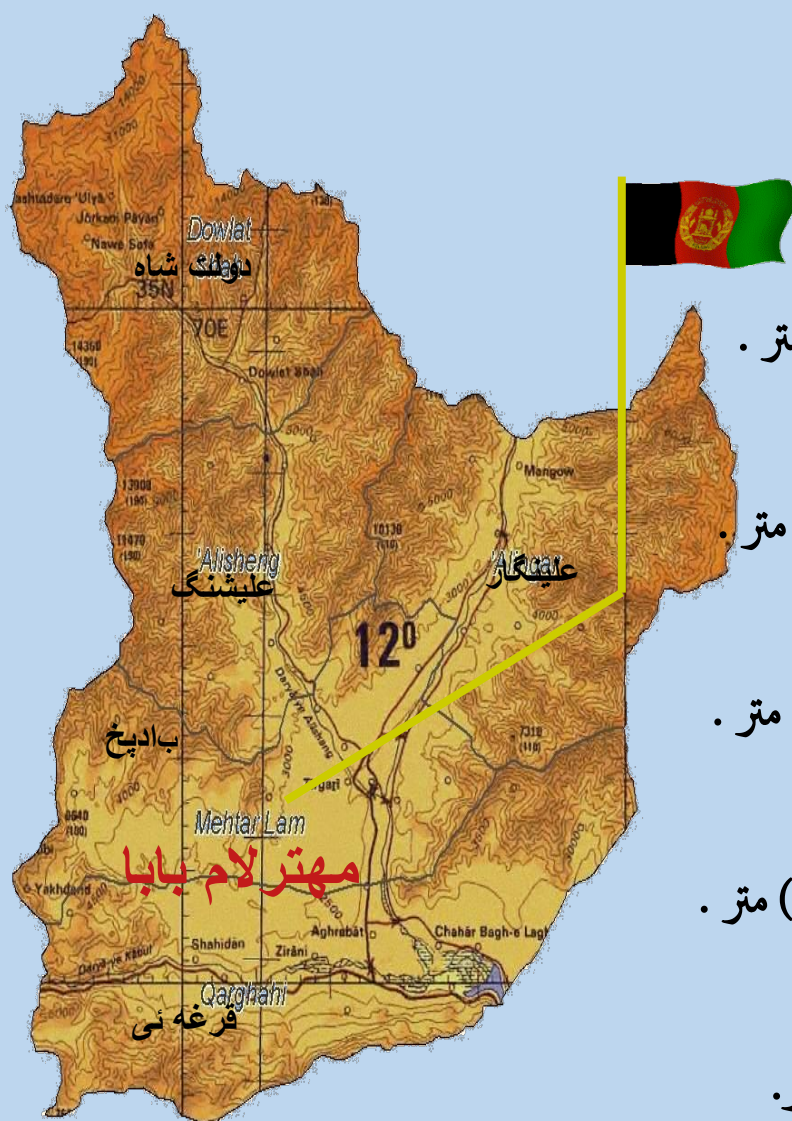
لغمان ولايت دموقیعت له نگاه

لغمان ولايت چی دهیواد یو له ستراتیژیکو ولاياتو څخه ده چی په شرق او جنوب کی له نگرهار سره او شمالی شرق کی له کنړ او شمال کی له نورستان او په شمال غرب کی له پنجشیر او غرب کی له کابل او کاپیسا سره ګډه پوله لری.

چی نوموړی ولايت دمرکز په ګډون شپږاداری واحدونه لری چی په لاندی ډول دی

مهترلام، علینګار، علیشنگ، دولت شاه، قرغه یی، بادپخ

معلومات مفصل درباره ولسوالی های ولایت لغمان

ولسوالی قرغه نی ارتفاع از بحر (650) متر .

ولسوالی علینگار ارتفاع از بحر (950) متر .

ولسوالی علیشنک ارتفاع از بحر (1000) متر .

ولسوالی دولت شاه ارتفاع از بحر (1550) متر .

ولسوالی باد پخ ارتفاع از بحر (850) متر .

لغمان ولایت دتاریخ له پلوه

په لغمان ولایت کی دتولوقریو شمیر ۶۴۰ ده چی لغمان یو وخت دالینایانومربوطه سیمه وه چی دا ولایت دبودایانو دمدنیت مرکز هم یاد شوی دی او برعلاوه داشوکا (چی دهند دیوریای پادشاه وه) دتیگو نوشتونه بل دپرونتی اثار اویو شمیر دبودایانو اثار چی هلته موجود دی چی دحقیقانو دتوجه یی خان ته جلب کړه حدودالعلم چی دهغی بت خانی ته اشاره کولی شوو او مختلف تاریخی روایتونه دمهترلام یا مهترلمک بنار په اړه شته ده.

په لغمان ولایت کی میشت قومونه

په لغمان ولایت کی مختلف قومونه ژوند کوی
چی عبارت دی له <<<

پښتون، تاجک او پشیان

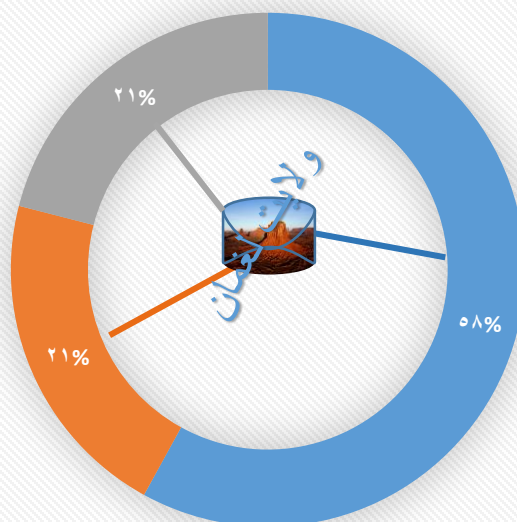
معلومات بیشتر درباره اقوام در صفحه ۶

د قومونو په اړه لا زیات معلومات

لکه څنګه چې موږ ټول په دې پوهیږو چې په لغمان ولایت کې بیلاییل قومونه ژوند کوي چې له هغې ډلې نه یی ۵۸٪ فیصده د پښتون قوم او ۲۱٪ فیصده د تاجک قوم او ۲۱٪ فیصده د پشيانان قوم ددی ولایت نفوس تشکیلوي

چې پښتانه د لغمان د مرکز په شمول په ټولو ولسوالیو کې ژوند کوي او تاجک د مرکز په شمول د علینګار او قرغیو په ولسوالیو کې او پشيان په عیشنگ، بادپخ دولت شاه او د علینګار په جګو درو کې ژوند کوي.

percent of population in laghman province
relation tribes

پښتانه تاجک پشيان

ددى ولايت پښتانه دسهاكو صايبانو هوت خيلو خړوتو رستم خيلو
الكوزيو نيازيو مچين خيلو اكاخيلو او وردكو له قبيلو څخه دى.

دلغمان ولايت مشاهيرين

محمد نور بابا، گل پاچا الفت، محمد شاه بابكر خيل، قيام
الدين كشاف، محمد اسماعيل يون، سعيد افغانى
حبيب الرحمن مھدى، ميرمن سايره، عبدالله لغمانى، اسحاق
ننگيال، محمد حنيف اتمر، زلى هيوادمل، ډاكټر عبدالظاهر (صدر عظم
اسبق) زلى خليلزاد، ډاكټر محمد حسن كاكړ، صديق كاوون
غلام حسن خان ساپى، اسعدالله دانش، عبدالحق
وطنوال، مولوى حبيب الرحمن

احمد ظاهر (اوازخوان)، منگل (اوازخوان)، شفيق مريد (اوازخوان)

ولسى شاعر اور بناد محمد نور بابا

ډاکټر عبدالله لغمانى

کلتور

لکه څنگه چی لغمان له ننګرهار، اوکنړ ولایت سره
ګډه پوله لری له همدی کبله په یاد ولایت کی
کلتوری کارونه هم سم پرمخ ځی.

اوله بل پلوه دلغمان ولس دخپل کلتور په ساتنه کی
رغنده رول لوبولی چی له همدی کبله نسبتاً دنورو ولایتونو څخه
په کلتوری مسایلو کی لا هم ځانګړی ځای لری.

- په لغمان ولایت کی زیات انجمنونه (انجمن) شته ده چی دمثال په ډول
دیون فرهنگي انجمن، دخبریالانو او دلیکوالانو د زون شرق
مستقل انجمن، دلمپکا ادبی بنسټ، دلغمان ادبی بهیر او داسی نور

- چی په لغمان ولایت کی د لومړی ځل لپاره په ۱۳۷۷ هـ ش کی د
لغمان یون فرهنگي انجمن تاسیس شوو

- اوپه لغمان ولایت کی یوه پسرلني مشاعره د سمسور
لغمان په نوم دلغمان داطلاعات او فرهنگ په ریاست کی جوړیږی
چی دلغمان دخلکونه علاوه دګرد افغانستان نه ورته شاعران
اوخلک راځی او خپله مینه ورسره شریکوی.

- اوس مهال په لغمان ولایت کی دشاعرانو او لیکوالانو
شمیر ډیر زیات دی

چی له دی ډلی نه لسگونه شاعران اولیکوالان پشیان هم دی.

لغمان ولایت هم دنور ولایتونو په شان ځانته موسیقي لری چی د موسیقي آلات یی عبارت دی له هارموني، تبلي، نغاری، سورنی او داسی نور یی دیاد ولو وړ دی په لغمان ولایت کی د پښتوا شعارو فلکورات چی خلک یی په محلاتو کی وایی عبارت دی له (بگتی، سروکی، لوبه، مقام) او داسی نور...

دسترگو مهترلام کی د بڼه په مینه ناست دی

دمحلی اشعارو مثال

لغمانه درنه څارشم ستا خندا درنګینوده

مدنی نهادونه

په یاد ولایت کی زیاد مدنی نهادونه شتون لری دبیلګی په توګه د علینګار فرهنگي یون، لغمان ادبی بهیرچی پورته هم ذکر شوی وه، اتحادیه حمایت حقوق زنان، او د ځوانانو اتحادیه په لغمان کی.

معارف

لغمان ولايت يو له هغو ولايتونو څخه ده چي دنفوس ډيره برخه يي ځوانان تشکيلوي همدا يي دليل ده چي په لغمان ولايت دسواد کچه نسبتاً لوړه ده خو لاتراوسه پوري ورته خاصه توجه ونه ده شوي که څه هم په ياد ولايت ۲۹۱ مکاتب موجود دي چي د هغی له جملی ۱۱۹ يي ليسي او نور يي ابتدايه مکاتب دي د رياست معارف د مسؤلينو د معلوماتو په اساس په ياد ولايت کي د زده کونکو شمير په مجموعی ډول ۱۷۸۱۷۱ تنو ته رسيږي چي له دي جملی نه يي ۸۰۶۱۸ نجوني او متبقي يي هلکان دي او په دي ولايت کي د بنوونکو شمير هم څه د پاسه ۴۰۹۸ تنو ته رسيږي چي له هغی ډلي يي ۳۱۱ تنه بنځينه بنوونکي او متبقي يي نارينه بنوونکي دي

لغمان که څه هم دمکاتبو او بنوونکو له پلوه کومه کمی نه لري خو دبالتجربه بنوونکو نه شتون د ياد ولايت دمعارف ستونزی لاپسي ډيري کړي دي

په لغمان ولايت كې يو پوهنتون څلور بابې د زراعت ليسي يو د تخنيک اويو دارالعلوم، دوه انيسټوتونه او يو مرکزي دارالعلوم له څلورو الحاقیو سره او ۱۴ بابې د رسونه چی په یاد ولایت کی فعالیت کوی.

او په یاد ولایت کی څلور بابې خصوصی مکاتب دی چی لسگونو زده کونکو ته یی د زده کړی زمینه برابره کړی ده.

صنعت

لغمان ولایت په خپل سټراټیژیک موقعیت سره سره بڼه محیط د صنعت لپاره لری مگر څنگه چی لازمه ده هغومره یی رشد نده کړی لامل یی د مرکزی ادارې پس ملاتړ ده.

لغمان د کار کولو لپاره خه آب او هوا لری مگر څنگه چی لازمه ده کار ورته نده شوی په لغمان کی صنعتی فابریکی ډیری کمی دی او که شته نو هغه هم ډیری کوچنی دی چی په یاد ولایت کی یوه وړه د چپلکو جوړولو فابریکه او یوه د نجاری، یوه د روب اویوه د پامیر کولا فابریکه شته ده چی ددی نه بغیر بله هیڅ صنعتی فابریکه په یاد ولایت کی شتون نه لری او نه لا تر اوسه چا سرماییه کذاری کړی ده که څه هم د هیواد ډیر لوی سرماییه داران د لغمان څخه دی خو تر اوسه پوری یی یاد ولایت ته کوم خدمت نه ده کړی.

زراعت

په لغمان ولايت كې مهمې زراعتي ځمكې شته او داوبو له پلوه هم ياد ولايت غني ده چي د كابل سيند علاوه د علينگار او عيشنگ سيندونو د او يو شمير كاريزونو او شاه گانو ياد ولايت داوبوله اړخه غني كړي دي او همدا يي عمده دليل ده چي زيات شمير خلك يي په زراعت بوخت دي.

سبزيجات او نور نباتي محصولات نه يوازي د لغمان د خلكو بلكه دنورو مشرقي او د كابل د خلكو اړتيا پوره كوي.

او ياد ولايت د وريجو او غنمو علاوه د لوبيا، کدو، فاصلي، لير او داسي نوري مختلفي ترکاري او تازه ميوې هم په ياد ولايت کي بڼه حاصلات لري د مثال په ډول توت، انځر، مښه زردالو، چهارمغز، کينو، نارنج مالته، ليمو او همدا راز بله ځانگړي ميوه چي د ياد ولايت په غرونو کي شته ده يعنې جالغوزه چي په نري ځانگړي شهرت هم لري او د ياد ولايت په غرونو کي د ارچه، صبر، بلوط او دچينارونو نه علاوه د نورو وڼو ځنگلونه هم شته ده.

سیندونه او بندونه

پوښتنه: آیا د سیندونو مخه بندونه نیولی شی؟
که مو جواب هویا نه وی نو دلیل یې څه ده

اصل موضوع

په لغمان ولایت کې دوه لوی سیندونه بهیږی چې یو یی د علینګار سیند او بل یی د علیشنگ سیند دی چې وروسته د قرغیو په ولسوالي کې د کابل له سیند سره یو ځای کیږی چې اوبه یی د پرونتی بند ته لویږی د پرونتی بند چې د قرغیو ولسوالۍ مربوطاتوکی ده چې برق یی د ننګرهار ولایت لپاره ځانګړی شوی ده او د ۱۳۹۳ هـ ش راهیسی د علینګار پر سیند د بند د جوړولو خبری ډیری تندی روانی دی چې دیاد بند په جوړیدو سره به د لغمان نه علاوه د ننګرهار او کابل ولایتونو د برق ستونزی هم هوار شی.

اجتماعی رسنی

په لغمان ولایت کی زیادی اجتماعی رسنی نشرات لری.

- په عمومی توگه اوس مهال دوه ډوله رسنی د زیاد شهرت درلودونکی

دی (۱) صوتی (۲) تصویری

1) صوتی رسنی : په یاد ولایت کی زیادی صوتی رسنی فعالیت لری چی عبارت دی د لغمان ملی رادیو ، کاوون غږ رادیو ، کله گوش رادیو او نوبت رادیو څخه.

او په یاد ولایت کی زیادی هغه صوتی رسنی هم فعالیت لری چی مرکزونه یی په ننگرهار ولایت کی دی چی هغه عبارت دی له ننگرهار ملی رادیو ، نرگس رادیو ، شرق رادیو ، اصلاح ، مرام ، کلید اباسین ، صفا ، نن ، همیشه بهار ، انعکاس ، اومینه رادیو

دمینی رادیو ځانګړی خپرونې په لاندې ډول دی

- هغه صوتی رسنی چی له کابل نه یی نشرات په لغمان کی اوریدل کیږی عبارت دی له ارمان ، اراکوزیا ، اریانه ، بی بی سی ، ازادی رادیو ، امریکا غیر اشنا رادیو ، مشال ، سیټا ، نوا گوربت ، کابل ملی رادیو ، سلام وطندار ، شمشاد

تصویری رسنی

په لغمان ولایت کی یووه تصویری رسنی شته چی عبارت ده د لغمان ملی تلویزون نه چی هغه هم په یو شبانه روز کی شو ساعته خپرونی لری.

هغه تصویری رسنی چی دکابل نه یی خپرونی په لغمان کی اوریډل کیږی عبارت دی دملی تلویزون، آشنا، طلوع نیوز، لمر ژوندون، شمشاد، خورشید، نور، او دیک تلویزون ده.

چاپی رسانی

په یاد ولایت کی یو شمیر چاپي رسانی هم شته چی تراوسه یی فعالیتت بني پایلی له ځان سره لری موجودي دی چی یادی چاپی رسانی عبارت دی د لغمان مجله ،شینکی لغمان مجله روښان مجله ،نورلام مجله د لغمان ځوانانو مجله ،او بورا مجله ده چی یادی مجلی په ډیر لوړ کیفیت سره نشرات کوی آما اوس دلمنځه تلو له گواښ سره مخ دي.

سپورټ

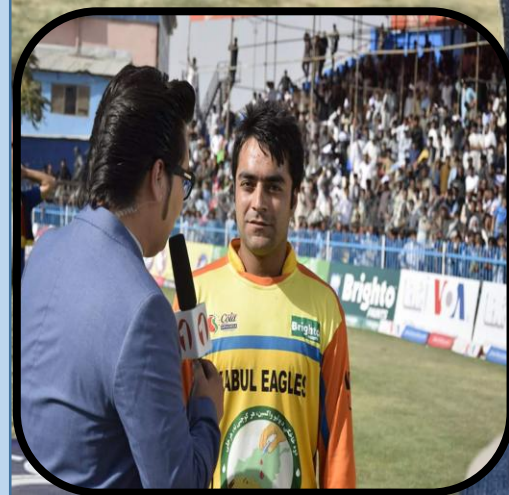
لغمان چی دسپورټ دکور په نوم هم یاد شوی دی او مختلفي لوبی پکی کیږی چی دهغي له ډلی نه یی خوسئ ،ولیبال او کریکټ ډیری مشهوری لوبی دی آما اوس مهال یی دخلکو ډیره توجو دکریکټ لوبی ته ده چی دهغي عمده دلیل هم دافغانستان وروستی بریاوی دی.

دافغان کریکټ ملی لوبډلی د وروستیو بریاوو نه یواځی د افغان
لوړ پوړچارواکو پام ځانته راوړلی بلکی د کریکټ دنړیوالی شورا
پام یی هم ځانته جلب کړی ده

ریچرډ ډان چی د کریکټ دنړیوالی شورا د لوړ مهارتونو یا (های
پرفارمنس) مشر دی ویلی چی د کریکټ نړیواله شورا
دافغانستان وروستی بریاوی ستایي او یادی لوبډلی ته دلا
بریاوو هیله لری او زیاته یی کړه که چیرته افغان لوبډله
غواړی چی لا بریالی اوسی نو باید خپلو هسوته دوام
ورکړی ترڅو دنړی اتله لوبډله اوسی.

راشد ارمان

ومن الله توفيق

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library